

Deltametropool langs buitenrand verstedelijken

Quick Scan groen/blauwe effecten woningbouwlocaties Deltametropool

Verschenen in: tijdschrift ROM 2004 nr.1

Auteurs: Rienk Kuiper, Raymond de Niet en Ton de Nijs

Verstedelijking langs de buitenrand van de Deltametropool levert duidelijk de minste aantasting van groen/ blauwe waarden op. Dit laat de Quick Scan Deltametropool van het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP) zien.

Op verzoek van de Rijksplanologische Commissie hebben de ministeries van VROM, V&W en LNV een Kengetallen Kosten Baten Analyse (KKBA) laten verrichten naar verschillende verstedelijkingsopties voor de Deltametropool. In deze KKBA spelen kosten die zijn gerelateerd aan mobiliteit en grondopbrengsten de belangrijkste rol. De 'groen/blauwe effecten' zijn slechts in beperkte mate meegenomen en blijken in dit kosten-batenperspectief nauwelijks onderscheidend. Reden voor het Milieu- en Natuurplanbureau om (in overleg met het ministerie van VROM/DG Ruimte) een *quick scan* van de groen/blauwe effecten van deze verstedelijkingsvarianten uit te voeren.¹ Deze brengt de verschillen tussen de verstedelijkingsopties in effecten op natuur, landschap en water in beeld. De conclusie stemt overeen met die uit de grote hoeveelheid studies die reeds eerder op dit terrein zijn verricht: bouwlocaties in het Groene Hart en verspreide verstedelijkingsvarianten leveren de meeste aantasting van groene en blauwe waarden op. Vanzelfsprekend spelen bij de uiteindelijke locatiekeuze ook andere criteria een (wellicht belangrijkere) rol. Het MNP zal deze conclusies gebruiken bij de Evaluatie Nota Ruimte waartoe het Ministerie van VROM/DG Ruimte de planbureaus heeft verzocht.

Uitgangspunten en kanttekeningen

De verkenning hanteert dezelfde uitgangspunten en locaties als de KKBA. Deze locaties wijken deels af van de voorkeuren zoals die recent door de regio's zijn aangegeven. De verkenning bepaalt de overlap van bouwlocaties met gebieden die uit groen/blauwe optiek van waarde zijn, zoals natuurgebieden, landschappelijk waardevolle gebieden en gebieden die nodig zijn voor waterberging. De resultaten moeten vooral worden gezien als een onderlinge vergelijking van de effecten van de verschillende verstedelijkingsalternatieven, en niet als een absoluut waardeoordeel over de groen/blauwe effecten per locatie.

Gezien het (korte termijn)-karakter van de Quick Scan heeft het MNP bestaand kaartmateriaal gebruikt. De indicatoren hebben hierdoor een uiteenlopend karakter, en variëren in beleidsmatige hardheid en geografische nauwkeurigheid

(deels zoekgebieden). Dit onderzoek levert dan ook een globaal beeld van potentiële conflicten in ruimtegebruik.

De verschillende indicatoren kunnen worden gewogen. Dit is in principe een taak van het beleid. De gewichten die in deze studie zijn gebruikt, zijn gebaseerd op een inschatting van het relatieve belang dat het beleid aan deze indicatoren toekent en aan het feit of het gaat om concreet begrensde (hoog gewicht) of om zoekgebieden (laag gewicht). De exercitie is ook met andere gewichten te verrichten. Uit een vergelijking van een aantal gewichtensets blijkt dat de score van de vier varianten relatief ongevoelig is voor andere gewichten.



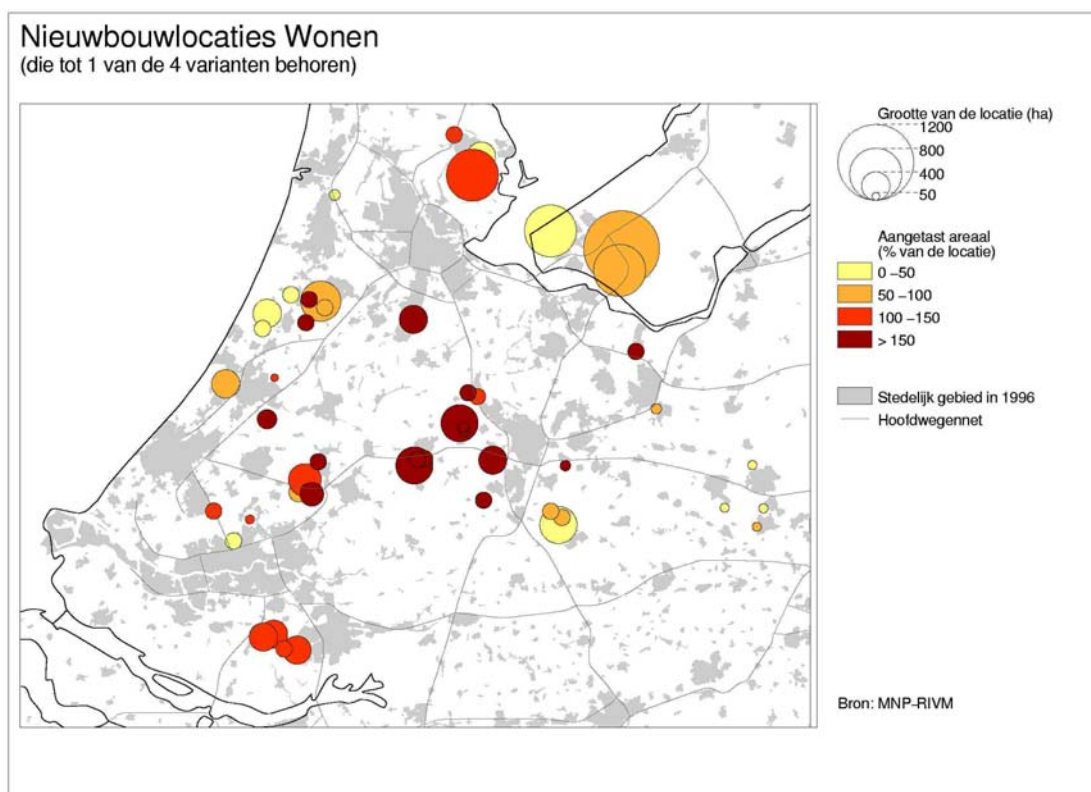
Figuur 1 De vier verstedelijkingsvarianten uit de KKBA Deltametropool

Resultaten groen/blauwe effecten

Van de vier varianten uit de KKBA levert 'Spreiding' duidelijk de meeste aantasting op van groen/blauwe waarden, en de varianten 'Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening' en 'Uitstraling' de minste. De variant 'Instraling' zit daar tussenin.

De KKBA gaat uit van een verstedelijkingsopgave voor de Deltametropool van 440.000 woningen, waarvan 190.000 te realiseren in bestaand bebouwd gebied. Deze totale woningbouwopgave is dus veel groter dan de 108.000 woningen waarvoor de Vijfde Nota grote bouwlocaties voorstelt en waarvoor de KKBA varianten doorrekent. De effecten van deze varianten moeten daarom worden gezien in relatie tot de effecten van de totale uitbreidingsopgave, die 142.000 woningen hoger ligt. Over de locatie van deze uitbreidingen doet de Vijfde Nota

geen uitspraken; dat is zaak voor de regio. Omdat deze locaties nog niet alle bekend zijn, heeft het MNP met LUMOS (Land Use Modelling System/Module Leefomgevingsverkenner) het ruimtegebruik voor 2030 gesimuleerd. Deze simulatie heeft niet de pretentie het ruimtelijk beeld van Nederland in 2030 te voorspellen, maar wil een idee geven hoe de effecten van de vier varianten zich tot elkaar verhouden. Het blijkt dat de groen/blauwe effecten van de vier varianten zich in het licht van de totale opgave op dezelfde manier blijven verhouden, maar dat de onderlinge verschillen sterk genivelleerd worden.



Figuur 2 Mate van aantasting van groen/ blauwe waarden van de afzonderlijke locaties

Binnen de varianten blijken de effecten van de afzonderlijke locaties zeer sterk te variëren. Het Groene Hart geeft een concentratie aan groen/ blauwe waarden te zien. Grote bouwlocaties in het Groene Hart en verspreide verstedelijking leveren de meeste aantasting van groen en blauw op. Locaties aan de west-, noord- en oostflank van de Randstadring laten de minste aantasting zien (Valkenburg, Bollenstad, Almere, Schalkwijk). Ook bij de relatief gunstige variant 'Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening' komen individuele locaties voor die een grote aantasting van groen/blauwe waarden inhouden.

Vanuit groen/blauw geredeneerd is daarom geen eenduidige keuze voor één van deze varianten mogelijk. Daarom verdient het aanbeveling om – wanneer men de aantasting van groen/blauwe waarden zo gering mogelijk wil houden –

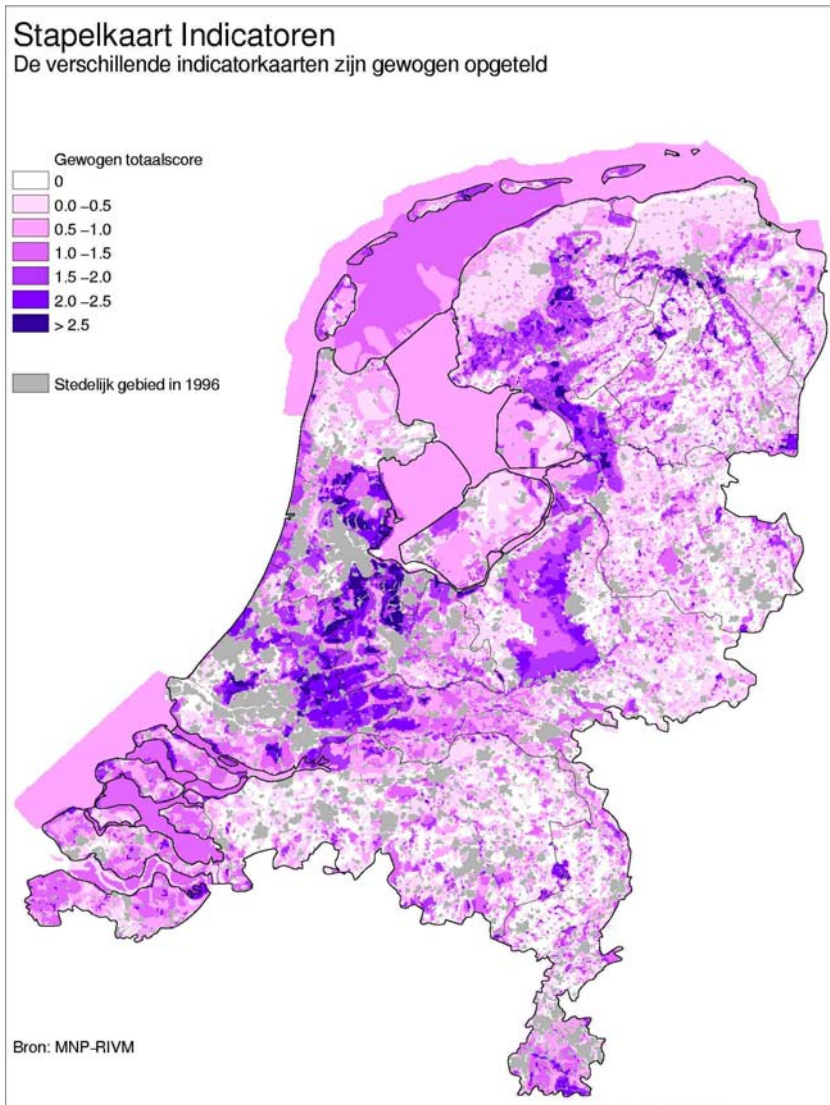
bij de uiteindelijk locatiekeuze ook een nieuwe 'meest milieuvriendelijke' variant in de overweging te betrekken. In termen van aanpassing van de variant 'Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening':

- Noordvleugel: geen aanpassing nodig, indien men toch kiest voor een kleiner Almere dan verdient het sterk de voorkeur te kiezen voor Bollenstreek en niet voor grote bouwlocaties in de Haarlemmermeer.
- Utrecht e.o.: in plaats van Rijnenburg kiezen voor een groter aandeel van de regio Utrecht in Almere en/of Schalkwijk;
- Haaglanden: ten opzichte van Valkenburg levert Bollenstad iets minder aantasting op;
- Rijnmond: in plaats van een grote woningbouwlocatie Zuidplaspolder kiezen voor Noordrand Rotterdam en een kleinere locatie aan de noordkant van de Zuidplaspolder. Gezien de aantasting die ook een kleine locatie in het noordelijk deel van de Zuidplaspolder nog oplevert (aantasting Groene Hart, slechte bereikbaarheid vanuit Rijnmond), verdient het de voorkeur om in Rijnmond te bouwen binnen bestaand bebouwd gebied.

Lagenbenadering

In plaats van uit te gaan van de gegeven KKBA-locaties, is het interessant om vanuit de lagenbenadering actief op zoek te gaan naar (wellicht ook andere) locaties voor groen/blauw en infrastructuur. Een stapelkaart van de indicatoren die in deze *quick scan* zijn gehanteerd, laat zien dat – vanuit groen/blauw perspectief – verstedelijking bij voorkeur niet moet plaatsvinden in de veenweidegebieden en op de overgang van hoog naar laag Nederland.

¹ Kuiper, R., R. de Niet & T. de Nijs, 2003. *Quick Scan groen/ blauwe effecten woningbouwlocaties Deltametropool*. Milieu- en Natuurplanbureau – RIVM. Bilthoven. <http://www.rivm.nl/milieu/regionaal>



Figuur 3 Voorbeeld lagenbenadering vanuit groen/ blauwe waarden voor bepaling verstedelijkingslocaties (de licht gekleurde gebieden leveren de minste aantasting op)